

zemlju. Prvo, feudalni zemljoposjed je, već prema svojoj suštini, prodana zemlja, zemlja koja je čovjeku otudjena i koja mu se stoga suprostavlja u obliku nekolicine velikih gospodara.

Vladavine zemlje kao tuđe sile nad ljudima već je u osnovi feudalnog zemljoposjeda. Kmet je akcidacija zemlje. Zemlji takodjer pripada gospodar majorata, prvorodjeni sin. Ona ga baštini. Uopće, sa zemljoposjedom počinje vladavina privatnog vlasništva, on je njegova baza. Ali u feudalnom zemljoposjedu gospodar barem izgleda kao kralj zemljoposjeda. Isto tako još egzistira privid prisnog odnosa između posjednika i zemlje, kao da je odnos čitavog bogatstva stvari. Komad zemljišta se individualizira sa svojim gospodarem, on ima svoj položaj, on je zajedno s njim baronski ili grofovski, ima svoje privilegije, svoju sudsku vlast svoj politički odnos itd. On se pojavljuje kao anorgansko tijelo svoga gospodara. Odatle poslovice: *nulle terre sans maitre*⁽⁴⁴⁾, u kojoj je izražena sraslost gospodstva i zemljoposjeda. Vlast zemljoposjeda se i ne pojavljuje neposredno kao vlast samog kapitala. Njegovi se pripadnici odnose prema njemu više kao prema svojoj domovini. To je uskogrudna vrsta nacionalnosti.

Isto tako feudalni zemljoposjed daje ime svom gospodaru, kao što kraljevstvo daje ime svom kralju. Gospodareva porodična historija, historija njegove kuće itd., sve to individualizira njegov zemljoposjed i pretvara ga potpuno u njegov dom, personificira ga. Isto tako oni koji obradjuju njegov zemljoposjed ne nalaze u odnosu najamnih radnika, nego su i sami djelomično njegovo vlasništvo, kao kmetovi, a djelomično se prema njemu odnose s respektom, podređenošću i dužnošću. Stoga je položaj zemljovlasnika prema njima neposredno politički, te ima takodjer i emancipalnu stranu. Običaji, karakter itd. mijenjaju se od jednog komada zemlje do drugoga, te izgleda kao da su jedno s parcelom, dok kasnije čovjeka za komad zemljišta veže još samo njegova kesa, a ne njegov karakter, njegova individualnost. Napokon, on ne teži da izvuče najveću korist od svoga zemljoposjeda. Štoviše, on troši ono što postoji, a brigu oko dobavljanja onog što je potrebno mirno prepušta kmetovima i zakupcima. To je plemićki odnos prema zemljoposjedu, koji svojim gospodarima daje romantičan oreol.

Potrebno je da se taj privid ukine, da se zemljoposjed, korijen privatnog vlasništva, potpuno uvuče u kretanje privatnog vlasništva i da postane roba, da se vladavina vlasnika pojavi kao čista vladavina privatnog vlasništva, kapitala, oslobođena svake političke obojenosti, da se odnos između vlasnika i radnika svede na nacionalnoekonomski